

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben bázisos hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét 15 és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kóriratok visszaadását
 vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Elmélet és gyakorlat.

(K. Ö.) Mostanában csaknem egyidőben három helyen foglalkoztak különböző kongresszusok a szövetkezeti ügygel. A hamburgi nemzetközi szövetkezeti kongresszus, a kopenhágai nemzetközi szocialista kongresszus és a magdeburgi német szocialista kongresszus. Egyrészt ezt a körülményt öröndetes eseménynek kell tekintenünk, mivel azt jelenti, hogy a szövetkezeti ügy előtt immár egyetlen társadalmi osztály sem tud elzárkózni, mint olyan tényező előtt, mely szociális törekvéseinket irányítani képes. Másrészt azonban óvatosságra int bennünket az a körülmény, hogy ugy Kopenhágában, mint Magdeburgban a szövetkezeti ügygel pártpolitikai szempontból foglalkoznak és bizonyos irányzatok a szövetkezést a pártpolitika szolgálatába rendelni óhajtanak.

Világos, hogy itt a szövetkezés terén az elmélet és gyakorlat kerül összeütközésbe, de világos, hogy ezen az uton a szövetkezést a legbiztosabban lehet járni.

A szövetkezésnek nem lehet más célja, mint a nemzet egyetemének gaz-

dasági és szociális érdekeit istápolni. A szövetkezés a szociális kiegyenlítés politikáját szolgálja és arra törekszik, hogy a különböző társadalmi osztályokhoz tartozókat a közös munkára egyesítse, melynek célja a nemzet gazdasági és szociális megerősítése.

Akik ennek ellenkezőjét teszik, akik a szövetkezés után pártpolitikai érdekeket szolgálnak és a szövetkezést az osztályharc érdekében használják fel, azok lehetnek jó pártpolitikusok, de rossz szövetkezők, kik a szövetkezést lejtőre viszik.

A szövetkezés terén ez a két irányzat küzd egymással. Az egyik oldalon a szociáldemokraták, a másik oldalon az igazi szövetkezők. A szociáldemokraták táborában a radikálisok és a mérsékelték. Tulajdonképpen ezek között dől el a harc és bár a mérsékelték többségben látszanak lenni, lapjaik tele vannak aggodalommal, hogy a kopenhágai kongresszus esetleg a szövetkezeti ügyre kellemellen határozatot hozhat.

A szövetkezeti ügy most már annyira megérett, hogy maguk a szocialista pártok követelik annak a kérdések az eldöntését, hogy a szövetkezés

milyen viszonyba hozandó a pártkérdéssel és azért a kopenhágai kongresszusra a tárgysorozatba fölvetették a következő kérdést: Milyenek legyenek a szövetkezetek, függetlenek-e a politikai pártoktól, avagy személyes kötelék révén a politikai pártokhoz hozzá kötve?

Mi természetesen és velünk együtt a mérsékelt szocialisták azt mondják, a szövetkezetek legyenek függetlenek a pártoktól, mert másként hivatásukat nem tudják betölteni. A radikális szociáldemokraták pedig azt mondják, hogy igenis a szövetkezetek a legszorosabb összekötésbe hozandók a pártszervezetekkel.

Ennek az álláspontnak a legerősebb támaszai a franciák és belgák, akik szövetkezeti gyűléseken a párt, a pártgyűléseken a szövetkezetek ügyében tárgyalnak. A szövetkezeteket megadóztatják a pártkassza érdekében és szövetkezeti alkalmazott nem lehet más, mint akit a szakszervezet közvetít. A múlt hónapban Párisban megtartott szocialista szövetkezeti kongresszus pedig oly határozatot hozott, hogy a szövetkezetek és szakszervezetek válasszanak közös bizottságot, mely a szövetkezeteknek és pártügyeknek felülbíró közegé legyen.

"TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

Hebron és Bethlehem.

Az ószövetségi szentírásban Palesztina összes vidékei között Judeának jut a főszerep. A pátriárkák története, a kanaanita törzsek harcai, a zsidók és filiszteusok küzdelmei, Saul és Dávid tettei legnagyobb részben Judeához fűződnek. A zsidó állam kettészakadása után is Juda országa volt az ország, mely hű maradt az ősi valláshoz. Mindezek a szempontok arra vezetnek palesztinai tanulmányutamban, hogy Judea vidékét jobban megismerni törekedjem. A nyugati részt eléggé megmutatta a jaffa-jezusaemi út, a keleti vidéket a jerichói és holttengeri kirándulás; északi részén keresztül mentünk, midőn Jeruzsálemből végleg eltávoztunk, déli vidékére pedig külön utat terveztünk Hebronig.

Ez a kirándulás egyike volt a legkedvesebbeknek és legkönnyebbeknek. Kényelmes kocsit vezet mindvégig, s Hebron Jeruzsálemtől csak mintegy öt órányira fekszik. Leghelyesebb ezt a kirándulást Bethlehemmél kötni össze oly módon, hogy az ember jókor reggel elindul Jeruzsálemből, s déltájban Hebronban

megpihen; délután visszaindulhat, s estére Bethlehemből marad, honnan másnap délelőtt egy óra alatt kényelmesen visszaérhet Jeruzsálembé.

Igy tettünk mi is. Julius 23-án, pompás időben utnak indultunk. Egy ideig a Gebinnom völgybe kerültünk, hol láthatóvá lett a *szultán tó* (Birket es-Sultan), a zsidó szegényház és a templáriusok telepe. Majd elmarad a város és kocsink belejut a judeai pusztaságba. Egy ideig ugyan a vidék még elég termékeny, főleg a falvak környékén, de nemsokára csupa követ és homokot látunk. A tájék dombos marad mindvégig. Az ut érinti a nagy *Már Eljás* kolostort, melyet bizonyos Illés nevű metropolita alapított, a nép azonban Illés prófétával hozza kapcsolatba. Távolról láthatóvá lesz Bethlehem, melyet azonban odamenet nem érintettünk, jobbra dombon fekszik *Tantur*, hol az irgalmas rendű szerzeteseknek nagy házuk van. Alkalmunk nyílt kettőjükkel megismerkedni, főleg a főnökük nagyon érdekes és kedves ember. Feltűnik *Bethsahur* falucska, mely állítólag hazája volt a jámbor pásztoroknak, kik először hozták meg az ujszülött Jézuskának az imádás hódolatát. Közvetlenül az ut mellett látható egy nagy kupolás épület, melyet a keresztény, zsidó és mohamedán hagyomány egyaránt Ráhel sirjának tart (*Kubbet Ráhil*).

Itt elágazik az ut; balra Bethlehemnek ve-

zet, de mi egyenes irányban haladtunk tovább Hebron felé. Egy órai ut után eljuttunk a *salamoni tó* (Kalat el Burak). Három nagy kövel bekerített vízmedence nyulik a *Wádi Urias-ba*, s mindegyikük néhány méterrel az előbbi alatt fekszik. Hogy tényleg Salamon építette-e a medencéket, vitás kérdés; a Prédikátor könyvében (2,6.) szó van arról, hogy Salamon tavakat készítettett magának, s így hozták nevével kapcsolatba ez építményeket.

Ezután Hebronig egyhangúvá lesz az ut. Említést érdemel a Makkabeusok harcaiból ismeretes *Betsúr*, majd Jónás próféta állítólagos sirja (Nebi Junús) *Halhul* faluban, míg végre vagy félóránnyira Hebrontól feltűnik *Ramet el-Chalil*, vagyis »Abrahám háza.«

Tudnivaló, hogy Hebron vidéke Abrahám pátriárkának egyik főtartózkodási helye volt. Mózes I. könyvének 13. fejezete előadja, hogy Abrahám Hebron vidékén telepedett le, s lakása Mambre tölgye alatt állott. A pátriárkát a keresztények, zsidók és mohamedánok egyaránt tisztelik, mi természetesebb tehát, mint hogy Abrahám lakását minden korszak ismerni akarta? Abrahámnak mellékneve »el chalil«, — »a barát«, t. i. Isten barátja,* s magát Hebront a mo-

* Már az első századokban megállapodott kifejezés, melylyel a szentírás is megtiszteli.

KOBRÁK

cipőkülönlegességek

Fuchs Miklósnál,

Nagyvárad, Szent László-tér 1.

Telefon: 847. szám.

A radikálisokkal tehát tisztában vagyunk. Nem úgy a mérsékelttel, akik nem annyira azért ragaszkodnak a szövetezés tiszta eszméjéhez, mintha lelkiüket önzetlenül betöltené a hamisítatlan semlegességi elv, hanem azért, mert abban biznak, hogy a szociáldemokracia tértoglalása ugys teljesen hatalmába ejti a szövetezeteket és Elm elvtárs szerint a szövetezés nem egyéb, mint az erők koncentrációja gazdasági téren, ami a szocializmus eszméjének megvalósításához vezet.

Nem hisszük ugyan, hogy a kopenhági kongresszus a szövetezetek pártpolitikai semlegességi kérdését el fogja dönteni, mindazonáltal résen kell lenni, mivel a nemzetközi szövetség révén nekünk is van beleszólásunk ebbe a vitába.

Mi a magunk részéről mást nem mondhatunk, mint amit eddig mondtunk, azt t. i., hogy a szövetezés terén a gyakorlatnak fednie kell az elméletet, mert különben sohasem érjük el a szövetezés útján azt, amit elének tüztünk.

Az első petíciók. Tegnap volt az első petíciótárgyalás a királyi Kurián. Az első két mandátum, mely tárgyalásra kerül, *Rakovszky* István néppárti és *Ostffy* Lajos Kossuth-párti képviselő.

A két petíciót két tanácsban kezdték tárgyalni. A *Rakovszky* elleni petíciót *Sebestyén Mihály* elnöklésével az első tanács tárgyalta, melynek előadója *Janecskó István* volt. A petíció benyújtója *dr. Tetétleni Armin* ügyvéd, a választást *dr. Bonta Károly* ügyvéd védi. *Baditz* közjegyző ki a választás elnöke volt, személyesen jelent meg a tárgyaláson, melyen először *Tetétleni* ismertette a petíció anyagát.

hamedánok »El-Chalil«-nak hívják. Egy ideig a mai *Nimrát* (Hebrontól északra fekvő terület) gondolták *Abrahám* lakásának, mely név legjobban megegyezik a *Mambre* névvel; később *Ramet-el-Chaliliban* keresték a pátriárka házat, hol a IV. században tényleg nagy szentély állt. Ma csak több nagy kőfal látható. Jelenleg az orosz kolostor kertjében mutatnak egy óriási tölgyet, mint *Abrahám* fáját.

Mindezeket megnéztük. Bármint is álljon a dolog, jól esett tudnunk, hogy legalább a vidék biztosan *Abrahám* hazája, s mi azon a területen járunk, hol az ősz pátriárka élt és tényleg oly fényes bizonyítékait adta. Itt nyerte azon isteni ígéreteket, hogy az ő családjából fog származni a világ Megváltója.

11 óra után már *Hebronba* értünk. Az *Eskol* (szőlő) völgy, melyben *Hebron* fekszik, valószínűleg oázis a sivatagban; szőlőültetvényei és kertjei igazán festői környezetet alkotnak. De maga a helység bizony szomorú képet nyújt. Valamikor egyike volt *Palesztina* legfontosabb városainak. Legrégibb a most is fennálló bibliai városok közt, 7 évvel az egyiptomi *Tanis* (Zoan) előtt épült,* s *Abrahám*on kívül *Izsák* és *Jákob* is lakosai voltak. *Dávid* végleges megkoronázása *Hebronban* történt; *Absalom* felkelése is *Hebronban* kezdődött. A fogság után zsidók és edomiták versenyeztek birtokért; a keresztetek korában püspöki székhely volt, míg 1187-ben végleg a mohamedánok foglalták el. Manap zsidók és tanatikus mohamedánok lakják.

A mai *Hebron* nagyon rideg. Keresztény alig lakik benne, s a pár órai megszállásra is kénytelenek voltunk zsidó kocsmába telepedni, mely a körülményekhez képest szeren-

* Móz. IV. 18, 28.

Az *Ostffy* ellen beadott petíciót *Zachár* Emil elnöklésével tárgyalja a második tanács. A tárgyalás megnyitása után *dr. Hiller József* jelent meg *Tetétleni Armin* helyett. *Ostffy* védelmét *dr. Fekete Károly* látja el. A megtámadott választási elnök, *dr. Berzsenyi Dezső* személyesen jelent meg. *Dr. Fekete* alaki kifogásokat emelt a petíció ellen és kérte annak visszautasítását. *Hiller* felszólalása után a bíróság határozathozatalra vonult vissza. Határozat már ma délelőtt lesz.

Biharmegye virilisei.

Biharmegye legtöbb adót fizető névsorának olytatását az alábbiakban adjuk:

Papszász Lajos birtokos Ércsokaly,	1395 85
Keppich Henrik birt. H.-Pályi,	1384 52
Keppich Ödön birt. H.-Pályi,	1384 52
Dorzsi László birt. Vértes,	1381 92
Friedmann Benő vállalkozó Nagyvárad,	1375 91
Pollák Mór keresk. Mihályfalva	1371 60
Nadányi Jenő birt. F.-Győrös,	1367 42
Vécsey Pál birt. Váncsod,	1364 59
Grüner Simon birt. Belényes,	1363 79
Feldmann Károly birt. Ersemjén,	1357 22
Geiger Simon birt. Debrecen,	1357 22
Rozvány Jenő birt. Nagyszalonta,	1345 35
Dr. Teleszky János államtitkár, Buda-	1341 14
pest,	
Gyalokay Sándor főispán Csikszereda,	1330 92
Kernáts János bérlő Hájó,	1280 53
Berger Jakab keresk. B. Udvari	1280 27
Sárkány József r. kath. lelkész De-	
recske,	1279 83
Leitgib Imre birt. Derecske,	1272 93
Fényes Akos j. bíró Belényes,	1254 92
Szwarc Jakab gyáros Keszteg,	1239 75
Benedek Mátyás keresk. Mihályfalva,	1238 60
Zs. Szabó János birt. Csökmő,	1230 56
Dr. Szirmay Vilmos orvos Ersemjén,	1207 56
Jóna István birt. Debrecen,	1207 24
Bernáth István birt. H.-Pályi,	1205 23
Nagy Ákos őrnagy Nyiregyháza,	1200 93
Lédig Dezső birt. Debrecen,	1185 98

csére még elég tiszta volt.* A vendéglős spanyol zsidó volt, ki nem tudott más nyelven; mi pedig egy szót sem tudtunk spanyolul. Valahogyan megértettük egymást zsidóul és autogatással. A jó zsidó elvezetett a városban levő tóhoz, hol egész sereg gyermek fürdött, majd a nagy mecsethez, hol az arabok *Abrahám* és felesége, *Izsák* és *Jákob* páriárkák sírját, a híres *Machpela* barlangot őrzik. A mecsetbe mást nem engednek, mint mohamedánt; mi csak a hetedik lépcsőig haladhattunk. Az utcák szűkek, piszkosak, és lakóik nagyon barátságatlanok.

Hebrontól délre újabb pusztaság következik, az edomita sivatag.

Abrahám meglehetően velünk elégedve, megtiszteltük hazájában, de *Hebrontól* ennyi elég is volt. Egy éjjelt *Hebronban* tölteni, igazán nem volt kedvtünk. Így tehát elbucszultunk a zsidótól és *Bethlehemnek* tartottunk. Visszafelé megálltunk az *Ain-Dihwe*-nél; pompás forrás, hol a hagyomány szerint *szent Fülöp* megkeresztelte *Kandace* királyné kamarását.**

Midőn *Bethlehembe* érkeztünk, láttuk, hogy a város fel van lobogóva; hasonló előkészületeket különben észrevettünk már *Jeruzsálemben* is. A török alkotmány kihirdetésének második évfordulója volt, s maguk a ferencendi atyák is kénytelenek voltak házukat kivilágítani. A rendes szokás szerint még *Jeruzsálemben* ellátuk magunkat a *Custodia Terrae Sacrae* ajándékával, s így azonnal kaptunk szállást a ferencendiek *Casa Nuovájában*. Valóságos modern hotel ez, hol a szegényeket ingyen is ellátják és megelégszenek a jobb módúak önkéntes ajándékaival.

** Csak egyetlen egy poloskára akadunk!

* Apostolok Cselekedetei, 8. 26. skk.

Bartha Imre birt. Pocsaj,	1176 31
Márton István ügyvéd Nagyszalonta,	1164 24
Dr. Szöllőssy Ernő orvos Nagyvárad,	1164 40
Weinberger Lajos birt. Nagyvárad,	1159 26
Thury Ignác kir. közjegyző Belényes,	1144 72
Schreiber Izidor bérlő Nagyszalonta,	1142 40
Weinstein Márk keresk. Belényes,	1130 90
Jakabffy Lipót keresk. Eled,	1126 82
Leszkay János birt. B.-Szt.-Márton,	1124 88
Karácson Zsigmond birt. Földes,	1115 —
Dr. Buday József Derecske, ügyv. oklevél	1113 44
Hizó János birtokos Szerép,	1102 51
Berger Gyula birtokos Nagyvárad,	1101 74
Lakatos Albert bérlő M.-Gyán	1100 —
Fodor Lajos kereskedő Nagyvárad,	1096 —
Besseney Zoltán birtokos E.-Gyarak	1084 40
Kohn Jenő bérlő M.-Keresztes,	1082 61
Klobusitzky Géza birtokos M.-Pályi,	1075 56
Balogh Elemér t. főjegyző Nagyvárad,	1075 23
Balogh Tihámér birtokos B.-Ujfalu,	1075 23
Léderer József kereskedő Eled,	1051 18
Lichtmann Menyhért bérlő M.-Petri,	1050 60
Kelin Károly bérlő Nagyrábé,	1048 18
Stern Vilmos bérlő F.-Vásárhely,	1047 14
Nuszbaum Sámuel F.-Vásárhely,	1047 14
Selzer Armin bérlő F.-Vásárhely,	1047 14
Grüner József bérlő Bedő,	1046 32
Nadányi Gyula birtokos Bakonszeg,	1042 58
Boicz Konstantin birtokos Belényes, ügyv. okl.	1035 86
Fráter Gáspár orvos Mihályfalva,	1027 70
Szathmáry K. Andor árv. ülnök Nagyvárad	1010 50
Szilágyi Jenő birtokos B.-Ujfalu,	1013 19
Némethy Jenő birtokos Pelbárhida,	994 29
Tunyoghy Lajos birtokos Poklostelek,	992 70
Neufeld Lipót birtokos Paptamási	987 50
Dr. Balázs Bertalan birtokos Debrecen,	986 38
Strasser Alfréd bankár Bécs,	986 31
Berger Mór kereskedő Margitta,	986 18
Csete József bérlő Vedresábrány	985 67
Dráveczky Gyula birtokos G.-Petri,	979 14
Schwarcz Gyula bérlő Bihar,	965 90
Korstein Emil bérlő Tulka,	961 83
Juhász János birtokos Furta,	958 99
Koppel Károly birtokos Derecske,	948 57
Mezey Sámuel bérlő Hencida,	947 67
Körössy Sándor birtokos Mezősas,	942 57

Legnagyobb örömünkre megkaptuk az engedélyt, hogy másnap reggel mindketten misézhetünk az Úr Jézus születésének barlangjában. A barlangban a születési oltár a görögöké, s csak a jászol helyén áll oltár a latinoké, kik azonban naponként csupán két szentmisét mondhatnak. A másnapi két mise a miénk volt.

A barlang fölött már a második században templom állott, melyet *Hadrián* császár leromboltatott, s helyébe *Adonis* templomát építette. Nagy Konstantin 330 körül bazilikát emeltetett ott, melyet *Justinianus* császár kibővített. *Balduint* 1101. karácsonyán itt koronázták jeruzsálemi királlyá. Több más javítás és bővítés után 1672-ben egy nagyobb tetőjavítást a görögök végeztek, s ez alkalmat felhasználták arra, hogy a latinoktól erőszakkal elvegyék a templomot, kik csak a múlt század közepe táján (1852-ben) térhettek oda vissza Franciaország közbenjárására.*

A templom bejárata igen szűk, állítólag azért, hogy a mohamedánok lóháton be ne mehessenek a templomba. A felső templom semmi különlegességet nem mutat; sokkal érdekesebb a templom kriptája, hol a már említett születési barlang van, továbbá szt. József kápolnája, egy forrás helye, mely állítólag akkor fakadt, mikor a szent család ott tartózkodott és szent

* A keleti szakadár szerzeteseket általában jellemző tulajdonság, erőszakosság és a műveltségnek szinte teljes hiánya. Egyik-másiknak láttára fel-felébredt bennem a tanári természet, de szerettem volna őket megvizsgáztatni! A tudatlanság: leri az arcukról. A szegény ferencendieknek lépten-nyomon résen kell lenniök, hogy valamiképpen újabb jogokat ne bitorolhassanak. Hogy néha véres összetűzések is előfordultak, már említettem; egy karácsony éjjelén megtörtént, hogy a mi sem sejtő latin szerzeteseket brutálisan megtámadták. Azóta török katona áll őrt a templomban.

Csanak Jenő bérlő M.-Peterd,	939-60
Gy. Pály Balázs birtokos Komádi,	933-80
Fráter Barnabás alispán Nagyvárad,	933-60
Kiss Miklós birtokos Eradony,	829-01
Büglér Zsigmond bérlő Pocsaj,	922-94
Barthos Adorján birtokos Szalárd,	920-82
Büglér Vilmos bérlő Cséffa,	918-70
Csete Mihály birtokos Nagyszalonta,	913-92
Olasz József j. bíró Székelyhid, bírói oklevél	906-74
Fischher József vállalkozó Bucsa,	891-—
Fikász Sándor birtokos B.-Sz.-Márton,	886-98
Dr Buder Ferenc járásorvos, Belényes,	883-53
Kolling György malmos Mihályfalva,	883-31
Fried Ignác bérlő Csökmő,	866-20

Folyt. köv.

Vitális Imre újabb szereplése.

Megint nincs eredmény.

Vitális Imre, a sárréti haramia tegnap ismét megjelent és nagy lázba ejtette, úgy Berekböszörmény, mint Szakál és Körösszegapáti község lakosságát. Ezuttal kétségtelenül a haramiával találkozott az emberek és a hiradások nem voltak alaptalanok, hogy azonban még mindig nem került kézre a veszedelmes rablógyilkos, annak az volt az oka, hogy a csendőrség nem tudott oly gyorsan megjelenni a három község határának körülzárására, hogy a haramia elől elzárta volna a menekülés útját.

Vitális puskatussal kér kenyeret.

A rettegett haramia, aki most az egész Sárrétet izgalomban tartja, Berettyószentmárton községet Er-Berekböszörmény, Szakál és Körösszegapáti községek lakosságát tartja félelemben. Legelőször Szakálban jelent meg, amelyről tegnapi számunkban referáltunk. Tegnap éjjel már Körösszegapáti község határában volt, ahol a pásztort támadta meg. Éjjel előtt, amikor már mindenki pihenni ment és Kővári Imre pásztor subájára heverve őrizte a gulyát, egyszerre elibe toppant egy ember,

Jeromos szentélye, ki számos évet töltött keleten, főleg Bethlehemben és a szentírás latin fordítását is ott készítette; ezeken kívül mutatják kremonai szt. Eusebius oltárát, szt. Paula és Eustochium sirját, kik szt. Jeromosnak tanítványai voltak.

Érthető meghatottsággal léptünk e szent helyekre. Jézus születése Bethlehemet örök időkre világhírűvé tette. Lehetetlen mélységes megindulás nélkül járni azon a helyen, hol az Isten Fia emberé lett és mint kis gyermek feküdt a jászolban. »Hic de virgine Maria Jesus Christus natus est«, mondja az ezüst csillag a születés oltáránál. Szent Jeromos lakása is nagyon meghatott, hiszen mint a szentírásban tanára lépten nyomon idézem ez egyházatyát.

Bethlehem különben is nagyon kedves városka, festői módon terül el a hegység oldalán, de főleg éjjel erősen ki van téve a szélnek. Egyéb nevezetessége alig van, kivéve talán az u. n. tejszarnokot; kis szentély, azon a helyen hol állítólag szűz Mária tejével táplálta az isteni Kisdedet. Ezen barlang mészköve manap is keresett árucikk. A városkától mintegy 20 percnire mutatják a helyet, hová nép a jámbor pásztorok éjjeli szállását ieszi.

Aki egyszer látta Bethlemet, nem felejt el soha! Mily kedves lesz minden karácsony alkalmával a visszaemlékezés a bethlehemi kedves órákra!

A legkedvesebb emlékek hatása alatt térünk vissza Jeruzsálembe, s 10 óra tájban már ismét otthon voltunk.

Dr. Pataky Arnold.

akinek kezében vadászfegyver volt és kenyeret, szalonát kért tőle. Kővári minden elemozsiáját az este elfogyasztotta s most a legnagyobb félelem közepette adta tudtára a követelőzőnek, hogy nincs semmi enni-inni valója.

Az éjjeli látogató erre puskatussal támadt Kővárira és követelte, hogy neki enni és inni valóról gondoskodják. A szerencsétlen pásztor hiába mondta, hogy nincs semmije, a támadó a földre teperte és gyomrára lépve kegyetlenül megtaposta. Majd mikor látta a támadó, hogy így sem ér el eredményt, tovább ment.

A sulyosan megsértett pásztor csak jó idő múlva tudott feltápáskodni és sántítva bevándorolni Körösszegapáti községbe, ahol jelentette a történeteket az előjárásának.

A pásztor nem ismeri Vitálist és minden előzetes informálás nélkül írta le támadója kinézését, amely mindenben megegyezett Vitális Imrével.

Gulyáshusra éhezett haramia.

Tegnap délelőtt tulságosan megéhezhetett a haramia, mert fényes nappal is kimereszkedett jönni rejték helyéből. Ez uttal a *berekböszörményi Vén* erdő szélén lévő *Kotyuc* Lőrinc gulyáshoz ment és attól kért eleséget. Kotyucnak nem volt semmitéle elesége. A haramia ezzel már kiméletebben bánt el. Megfogadta vele, hogy kenyeret szalonát és pálinkát hoz ki neki. Amit ez meg is tett.

A haramia erre egy forintot adott a gulyásnak, hogy estére hozon ki neki kenyeret, szalonát, pálinkát. Most már követelősebb lett a haramia és azt követelte, hogy estére mikor lenyugszik a nap, gulyást készítsen számára s ha kész lesz az erdő egy bizonyos részén fűtyjelt adjon mire ő előjön. Egyszersmint megfenyegette a pásztort, hogy ha nem teljesíti kérését vagy ha elárulja agyonfogja löni.

A pásztor aki eddig nem sejtette, hogy kivel van dolga, a fenyegetéstől megijedt és egyenesen a berekböszörményi *csendőrségre* ment, ahol bejelentette az ügyet. A pásztor jelentésére azonnal összpontosították megint a csendőrséget. Mintegy 140 csendőr érkezett meg Berekböszörménybe a Vén erdő mellé. A csendőrség azonnal körülfogta az erdőt s megkezdődött az előre nyomulás.

A vén erdő valamikor hatalmas rengeteg volt, melyben jó buvó helyet találtak az Alföld leghiresebb betyárjai. Most már azonban 2—300 hold terület az egész.

A csendőrségnek nem volt nehéz dolga. Este 7 órára át is kutatták az erdőt a csendőrök, azonban *eredménytelenül*. Ez a legújabb eredménytelenség bánthatja legjobban a csendőröket, mert most minden kétséget kizárólag az erdőben volt a rablógyilkos még csak pár órával előbb is. A tegnapi eredménytelenségnek az volt az oka, hogy a csendőrök bár tölük telhetőleg nagyon gyors tempóban zárták körül az erdőt, mégis lassu volt az ahoz képest, hogy a betyár menekülésének útját elvághassák.

Rossz üldözési rendszer.

A tegnapi üldözés most már a csendőrséget is meg kellett hogy győzze az üldözés helytelenségéről. Tegnap roppant elhírtelenkedtek az egész dolgot.

A csendőrségnek nem kellett volna oly nagy tömegben kivonulni. Hiszen a csendőrszurony már mértőldékre csillag, Vitálisnak pedig távcsove van. Sokkal helyesebb lett volna a 140 csendőr felét legalább áruhában utnak indítani, akár mint lakodalmas népet, akár mint aratómunkásokat. Egy csapat csendőr pedig pásztorkodják, hiszen az eddigiekből látjuk, hogy a pásztorkat keresi fel a rablógyilkos. A csendőrség csillagó szurony, lengő kakastolla Vitálisnak figyelmeztetés a menekülésre. Aztán meg a csendőrség aza üldözés fontosabb részét nappal teljesíti. Vitálisnak tehát csak nappal kell biztos helyről gondoskodni, éjjel egész bátran menekülhet tovább és kereshet élelmet a pásztorkoknál.

Sokkal helyesebb volna, ha a tapasztalt csendőrök külön-külön teljesítenének szolgálatot és ne lennének így összpontosítva. Dolgoz-

hatnak ugyan mindnyájan a Sárréten, csak ne olyan tömegesen. Most például a 140 ember azt a szolgálatot sem teszi, amit egynéhány tenne, holott ha felosztva dolgoznak, mondjuk 50 pár külön-külön, a többi tartaléknak, esetleg segélyre, ötven irányban keresheikének és így talán eredményt is tudnának elérni.

Vitálist mindaddig nem tudják kézrekeríteni, ameddig 140-en keresik egy helyen és amíg csak nappal üldözik. Így Vitális nyugodtan dudolhatja, hogy:

»Az éjszaka a pártfogóm...«

A magyar kölcsön kudarcra és a bécsi tőzsde. Arra a hirre, hogy a magyar kölcsön elhelyezése a párisi piacon meghiusult, az itteni tőzsdén gyöngye lett az irányzat, magyar értékek hanyatlottak, magy. hitel. jelentékeny árvesztéseget szenvedett, Államv. és és vasműértékek árfolyamai csökkentek, csak Adria emelkedett 17 koronával.

A költségvetés összeállítása. A pénzügyminiszteriumban ma kezdődtek meg azok a tárgyalások, a melyeknek célja, hogy az 1911. évi állami költségvetést az egyes szakminisztériumokban elkészült tervezetek alapján véglegesen összeállítsák. Ma délelőtt elsőnek a honvédelmi minisztérium költségvetését tárgyalták. A tárgyaláson Lukács László pénzügyminiszter Hazai Samu honvédelmi miniszter és a két minisztérium számos előadója vett részt.

Terjed a kolera.

Halálos koleraesetek Mohácson.

A koleraterjesztő szenttelep.

Öt új eset Mohácson.

Mohács, szept. 13. A kolerajárvány ujult erővel támad fel Mohácson és környékén. Csaknem minden órában új megbetegedésnek jön hire részint a környékről. A kórsa hírek igen nagy rémületet okoznak a városban, mert a közönség tudja, hogy a hatóságnak e percben a német császár érkezése nagyobb gondja a koleránál.

Megállapítható, hogy az eddigi és valószínűleg az ezután előforduló eseteknek is a Dunagőzhajózási Társaság mohácsi szenttelepe az oka.

A Regensburg vontatóhajó, a melyen Trnka Magdolna betegedett meg Pozsonyban és a 806. számú uszály, a melynek Held Józsefné a kolerahalottja, hetekkel ezelőtt állítólag itt jártak Mohácson és szemet rakodtak. Schlottauer János, a kolera első mohácsi áldozata, szintén dolgozott a szenttelepen.

Ugyancsak a szenttelep munkásai voltak a következők is, akik szintén megbetegedtek kolerában:

Kéméni József (Lánycsók),

Kramm Mátyás (Lánycsók),

Csányi Klára (Mohács).

Kéméni József még tegnap meghalt a Mohácstól félóránnyira lévő Lánycsók községben. Az ötvennégy éves napszámához dr Herman Manó körorvost hívták, de már későn: — közben meghalt. Tegnap délután boncolták fel Herman körorvos, dr Vida Lajos városi főorvos és dr Löwy Jakab járásorvos. Jelen voltak még dr Johann Béla megyei tisztiorvos és dr Jellassics törvényszéki orvos Pécsről.

A másik beteget, Kramm Mátyást beszállították a mohácsi járványkórházba, a hol az éjszaka meghalt. Lakását fertőtlenítették, hozzátartozóit elkülönítették és megfigyelik. Házuakat csendőr őrzi.

Hétfőn délután rosszul lett a mohácsi szentelepen Csányi Klára hatvanéves munkásnő akin dr Vida főorvos megállapította a kolerát. Beszállították a járványkórházba. Mind a hárman: Kémendi, Kramm, Csányi a szentelepen dolgoztak hosszú idő óta s úgy látszik, hogy a járvány innen terjed, 1892-ben is ezen a szentelepen ütött ki először a járvány.

A hatósági orvosok éjjel nappal permanenciában vannak és valóban emberföltött munkát végeznek. Tegnap kiegészítő járványorvost kértek a belügyminisztériumtól. Ma délelőtt megjött a távirat, hogy a járványorvos még a mai nap folyamán a helyszínen lesz. Tegnap délután újabb rendeletet adtak ki, melyben egyelőre betiltották a szerdai és szombati napon tartani szokott hetivásárokat. Az iskolák bezárása küszöbön van.

Tegnap este 7 órakor két újabb megbetegedést jelentettek be. A betegeket a járványkórházba vitték.

Pozsony, szept. 13. A dunamenti Ujhelyjén egy halálos koleraeset fordult elő: Zsidó Károly földműves az áldozata. A nővére is megbetegedett kolerában, mire jelentést tettek a vármegyei főorvosnak, aki tegnap a helyszínre utazott és megállapítván a nő is a kolerát, személyesen tette meg az elkülönítésre vonatkozó intézkedéseket.

A pozsonyi állami kórházban négy beteg fekszik a kolera gyanuja alatt.

UJDONSÁGOK.

Egy akadémiai tanár tragédiája.

Titokzatos ügy tartja izgalomban a fővárosi rendőrséget, mely tegnap levelet kapott egy gazdasági akadémiai tanártól, aki bejelentette öngyilkosságát. Bennünket biharmegyeieket közelebről érdekel az ügy annyiban, hogy a tanár felesége nagyszalontai előkelő családból származott.

Az esetről fővárosi tudósítónk a következőket jelenti:

Boda Dezső főkapitány tegnap levelet kapott Debrecenből Balogh Sándor gazdasági akadémiai tanártól. A levélben bejelenti Balogh, hogy öngyilkosságot követ el. Öngyilkosságaokául azt hozza fel, hogy felesége már régebbi idő óta beteg és állapotában most oly súlyos fordulat állott be, hogy valószínűleg belehal. A tanár felesége elvesztését annyira szívére vette, hogy nem tudja túlélni.

A levél vétele után Lévy kapitány a legszélesebb intézkedéseket fogantatosította, hogy Baloghot megakadályozza cselekedetében. A detektívek és rendőrök tegnap egész nap keresték Baloghot azonban nem találták meg. Valószínű, hogy már elkövette az öngyilkosságát.

* **Külön kiadásunk.** Tegnap délután az érdeklődők valóságos ostromának voltunk kitéve. A közönség ugyanih a sok hiób hír alapján a biztosat akarta tudni Vitális felől. A hirhedt rablógyilkos ügyének tegnapi állásáról ezért külön kiadásban számoltunk be. Külön kiadásunk általános érdeklődést keltett városzerte.

* **Személyi hír.** Rádl Ödön kir. tanácsos Karlsbadból Nagyváradra hazaérkezett.

Veni Sancte a jogakadémián. A nagyvárad kir. kath. jogakadémián f. hó 16-án kezdődnek az előadások. A tanév megnyitó ünnepélye csütörtökön, szept. 15-én délelőtt megy végbe. A megnyitó ünnepély lefoiyása a következő lesz: 1. Folyó évi szept. 15-én (csütörtök) délelőtt 10 órakor »Veni Sancte« a prémontrei templomban. 2. Gyülekezés a jogakadémia disztermében, ugyanott a) dr Bozók Alajos igazgatónak tanév-menyitó beszéde. b) dr Kiss Géza jogtanárnak »Etika. mint a jognak eleme« c. értekezése.

* **A jogügyi bizottság ülése.** Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága f. évi szept. hó 16-ik napján d. u. 4 órakor a városházán ülést tart. Ez alkalommal a következő ügyek kerülnek tárgyalásra: 1. A Szaniszló-alapítvány felhasználásának kérdése. 2. A városi alkalmazottak betegség és baleset elleni biztosítása. 3. A köztisztviselési szabályrendelet.

* **Per a város és a gázgyár között.** Nagyvárad városa és a nagyvárad gázgyár tulajdonosa az »Egyesített légszuszgyárak részvénytársaságok között perre került a dolog. Nagyvárad városa ugyanis azt vitatja, hogy akár javítás, akár új gázvezeték készítése céljából az utcai burkolatot csak a hatóság engedélye után bonthatja fel a gázgyár s a mai körzeten kívül, ahol már van gázvezeték, tovább a gázgyár csőhálózattal nem terjeszkedhetik. A gázgyár azonban ezt nem fogadja el, hanem a szerződésből azt vitatja, hogy a magánvilágításra továbbra is fennáll a joga, mint addig s csupán bejelenteni köteles a rendőrségnek közbiztonsági és forgalmi intézkedés céljából a burkolat felbontását. Mivel a város minden egyes burkolat felbontásért megindította kihágás címén a gázgyár ellen az eljárást, perre került a dolog. A gázgyár tegnap terjedelmes, 24 nagy oldalra terjedő rendes keresetet adott be Nagyvárad város közönsége ellen használat szorgalom gyakorlásának türése és a járulékok iránt. A kereset részletesen ismerteti az ügyet, a fennállott szerződést s fejtegeti a gázgyár igazát. A kereset befejező érdemi része a következő:

Tisztelettel kérjük igazolt ügyvédünk által a tek. kir. törvényszéket, hogy jelen rendes keresettel indított per felvételére Nagyvárad város közönsége képviselőiben Rimler Károly polgármester urat megidézni és azután a város közönségét a végrehajtási törvény 322. §-ában megállapított végrehajtás terhe mellett annak türéseire kötelezni méltóztassék, hogy vállaltunk a város lakossága részére történő világító gáz szállítása, illetve részére magánvilágítás iránti rendelkezésének eszközölése céljából csővezetékét és pedig főcsöveit épp úgy mint ezekből a lakosok helyiségébe vezető oldalcsöveit, akár csőhálózatának fejlesztése, akár csöveinek kijavítása vagy kicserélése végett a város közönségét magát megillető jogokkal külön engedélyének kérése nélkül lefektethesse, és e végből a köztért feláshassa és azok burkolatát — szerződéses helyreállítási kötelezettségeinek teljesítése és a rendőrségnél leendő bejelentése mellett — felbonthassa és végül, hogy tűrni köteles, miként a lakosság részére a világító gázt az ipari törvény által és szabályoktól nem tiltott használatra szállíthassa. Végül pedig tisztelettel kérjük, hogy a város közönségét felszámított költségeink megtérítésében itéletig végrehajtás terhe mellett elmarasztalni méltóztassék.

* **Ellopott betéti könyv.** Hering Tógyer panaszolta a rendőrségen, hogy tegnap kocsijával az Andrányi-vaskereskedés előtt megállott és az üzletbe ment vásárolni. Ez idő alatt kocsijától ismeretlen tettes bundáját 353 korona betéttel tartalmazó takarékpénztári könyvvel együtt ellopta. Ismeretlen tettest a rendőrség keresi.

* **Várják a német osászárt Moháson.** Mint Mohácsról jelenti tudósítónk, a német császár érkezése erősen igénybe veszi a hatóság munkaerejét, úgy hogy a koleraellenes intézkedéseket e miatt kénytelenek némileg el is hanyagolni. Májig kétszáz csendőr érkezett Mohácsra, a kik járőrökre osztva teljesítenek szigorú felügyeletet, Husz detektívet rendeltek ki a német császár ottartózkodásának idejére, ezek közül tíz már meg is érkezett és munkában van. Bejárják a várost és környékét, megfigyelik a gyanus helyeket és a vonaton érkező gyanus idegeneket. Egy közülök állandóan a hajóállomáson tartózkodik. A távirdahivatal személyzetét a császárnapiokra hat tiszttel szaporították és a karapancsai vadászakastélyban táviróhivatalt rendeztek be a császár használatára.

* **Az utadó megállapítása.** Nagyvárad város közüti költségvetésére vonatkozó jelentését tegnapelőtt terjesztette fel Szücs Géza városi főszámvevő. Ar 1911. és 1912. évekre összeállított költségvetésben egész sereg hid, ut építése, javítása van felvéve. A jelentés szerint az 1911. évben a régi püspökségi magtár lebontás alá kerül s így utkaparóházat kell építeni 17000 (!) koronából. A 3. vashid és a velencei hidak építését nem vették bele a költségvetésbe, mert azok külön kölcsönből építtetnek. Javasolja a főszámvevő, hogy az utadó továbbra is az egyenes állami adó 10 százalékában, a kézi napszám megváltása 3 koronában és az igásnapszám 6 koronában állapíttassék meg.

* **Otromba tréfák Vitálisról.** Amíg a csendőrök egész raja éjjel-napal óriási fáradalmakkal küzdve keresi, kutatja az akasztófára megérett gazembert: Vitális Imrét, azok, akiknek kevés dolguk és sok idejük van, viccet igyekeznek kovácsolni az elvetemült gazemberrel kapcsolatosan. Az egyik nagyvárad kávéházban olyan kártyát küldött valaki Vitális Imre nevében, hogy tartsanak fenn külön asztalt, mert odaérkezik. Tegnap pedig a rendőrkapitány címére érkezett egy levelező lap, amelyet Nagyváradon adtak fel s amelyen tentairóonnal a következők voltak:

Tekintetes Kapitány Ur!

Tudatom, hogy megérkeztem Váradra.

Tisztelettel

Vitális.

A naiv és meglehetősen otromba tréfán sokat mosolyogtak és szánakoztak a rendőrségen.

* **Lopások.** A nagyvásári razzia a többek között Orosz György (álnéven Nagy István) monosszentgyörgyi illetőségű szállodai szolgát is befogta. Téli kabátokat kínált eladásra a Nagyvásártéren. Vallatása során beismerte, hogy e kabátokat Nagykárolyban Szabó Károly ruhakereskedőtől lopta. A tolvajt a rendőrség átadja bűnjelekkel együtt a nagykárolyi rendőrhatalóságnak. — Gut Ignác kereskedő a budapesti főkapitányságnál panaszolta, hogy e hó 8-án Mezőtelegd és Eled állomások között ismeretlen tettes a vonaton sebéből ki-lopta bankjegyárcáját, melyben 3 drb. 2000 koronás váltó, továbbá az ő és Nágel Ignác nevére kiállított bérletjegy volt. Tettest a rendőrség nyomozza.

* **Elgázolás.** Tegnap a Zöldfa utcán Friedmann Máriát egy kocsi elütötte, kit sebével az izr. kórházba szállították a mentők. — Az eddig ismeretlen kocsis kilétét nyomozza a rendőrség.

* **Gyermekrablóbanda.** Folyó hó 11-én éjjel Löwi József panaszkolta a rendőrségen, hogy lakásába ismeretlen tettesek, valószínűleg lopási szándékból behatoltak. A tettesek egyikét, Bebe László cigányt sikerült is elfognia. E tolvaj valatása során előadta, hogy Széles Sándor és Orosz Gábor nagyváradi suhancokkal ők egy tolvajbandát szerveztek s előre megbeszélték, hogy Löwi lakását kifogják fosztani. — A tolvaj szövetség másik két tagját a rendőrség keresi.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK fehérneműek legjobb minőségben és kedvező árban :

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

* **Bonbonniére megnyitása.** Az ujonnan átalakított és fényüzéssel berendezett Bonbonniére színpad (Zöldia-passage) Kondor Ernő igazgatása alatt megnyílik folyó hó 16-án, Decens család műsor. Helyárak: Számozott hely 3 korona, I. rendű hely 2 korona és II. rendű hely 1 kor 12 órától 1 óráig a téli kertben cabaret blanc. Belépti-díj nincs. Bal Tabarin, American Bar. Meleg konyha reggelig. Kötő étel és italok. Első rendű kiszolgálás!

Uj zenetanár!

A „Nagyváradi Zeneiskola“ új okleveles cimbalomtanára magán órákat is elvállal. Cím: Katona Kálmán 0 Szent János-utca 4. szám. 0

* **Uj műsor a Pannoniában.** Tartalmas, gazdag új műsort mutatott be tegnap újra a Pannonia mozi. A közönség nagy érdeklődéssel kísérte az új számokat, amelyek közül különösen a *Vasárlarcos* című dráma kellett nagy hatást. Nagyon tetszett a haltenyésztést bemutató természetes felvétel is, az eleven *Pathé ujság*, továbbá az *Igazság*, Hektor adósságot csinál és az *Asszonyi hamisság* című humoros sorozatok.

A legujabb!

Felöltők
Kosztümök
Toilettek

A legszebb!

Bluzok
Aljak
Pongyolák

Gyermekruhák

Készen és méret után olcsó szabott árak mellett. Szövet, selyem ruha kelme különlegességek.

SPITZER BÉLA

Nagyváradi, Rákóczi-ut.

Elsőrendű angol és francia gyászruhák 12 óra alatt készülnek.

* **A Lloyd kávéház** modernül berendezett helyiségében szeptember hó 12., 13. és 14-én a következő pompás mozgófényképek kerülnek bemutatásra. 1. Veszteség áldozata. 2. Barbarossa. 3. Rongyszedő. 4. Jungfrau-vasut. 5. Ragadozó madarak. 6. Feledékenység netovábbja. 7. Vizhiány a Kakuk-utcában. 8. Lemondás. Belépti-díj nincs. Kezdeté este 9 órakor. Kötő italok- és ételekről gondoskodva van és az előadás rossz időjárás esetén bent a helyiségben tartatik meg. Becses pártfogását kérik mély tisztelettel *Hartstein és Orlei* kávéház tulajdosok.

Értesítés!

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy őszi szövet újdonságaink már megérkeztek. Kérjük t. megrendelőinket, hogy őszi megrendeléseiket mielőbb eszközölni sziveskedjenek, mert most még a szorgosabb munka előtt jutányosabban tehetünk eleget nagybecsű megbízásuknak.

HÁBER ÉS TÁRSA

első amerikai férfiszabók.

Nagy Sándor utca 1. szám.

* **Olvassa el kérem!** Ha érdekli, hogy lakásában miért érhet el takarítási villamos áramfogyasztással. On égethet már 16 gyertyalényű *Wolfram*-négyt és ami a régiékek szemében óránként kb. 3 fillért takarít meg, tehát nem szükséges, aki *nem akar* nagy világítást, hogy 32-es vagy 50 gyertyalényű égőket alkalmazzon és ami a fő nálam, ezen *Wolfram* égő 2 K 40 fill. Stern villamos felszerelési vállalata Bémer-tér 2. Telefon 556. Szívesen szolgálok felvilágosítással. 44

Friedländer I. Izsó

angol divat-szabó

Nagyváradi, Szt János-utca.

A nagymező-utcai rejtély.

Végnélküli letartóztatások.

Tegnap este hét óra után hetedszer gyuladt ki a nagymező-utcai üvegraktár. A dolog már több mint rejtelmes. Ez már egy egészen fantasztikus és érthetetlen komédiává kezdi magát kiadni. Akinek köze volt ehhez a dologhoz, már majdnem mind le van tartóztatva. Kívül-belül rendőr őrködik, detektívek vigyáznak és a raktár mégis hetedszer is gyuladt, az bizonyos, hogy itt gyujtogatásról van szó, de ma pozitív bizonyítékok épp oly kevésbé vannak, mint az első tűz alkalmával. Ma is csak következtetni és kombinálni lehet, de a rendőri őrizet és a detektívfelügyelet a hetedik tűznél sem tudta megcsipni a gyujtató kezét.

A vizsgálatot a legszelebb alapon, a legnagyobb körültekintéssel és már szinte dühös ambícióval Csizsár Imre rendőrfogalmazó vezeti. Érdekes, hogy Zucker letartóztatása napján Csizsár megjósolta, hogy a raktár nem sokára újra ki fog gyuladni. Eppen ezért szigorú rendőri és detektívőrizet alá fogta a há-

zat. Száz szem kísérte a mostani raktárnoknak Reich Adolfnak, Zucker sógorának minden lépését és a raktár mégis hetedszer is ki-gyulladhatott.

A gyanu tegnap este a raktár egy új alkalmazottjára, Klein Marcellre irányult, aki három nap óta dolgozik itt és öt korona nap-számot kap. Ennek a fiúnak a kezén sebeket találtak, azt hitték, hogy égési sebek, de az orvosi vizsgálat megállapította, hogy a sebek nem égéstől származnak.

A rendőri gyanu erre teljesen Reich Adolf ellen irányult. Mióta sógora vizsgálati fogságban van, ő a tejjhatalmu ur a házban. A raktár kulcsai ő nála vannak. Öt nap óta a raktárban egy lélek rajta kívül be nem tehetette a lábát.

A tegnapi tűz az első udvarfelőli részen. a padlásbejáráthoz közel ütött ki. A raktár itt 12 sikátorra van osztva. Hat jobbról, hat balról. A tűz a jobboldali harmadik sikátorban ütött ki. Itt befőttes és lámpaüvegek, értéktelen holmik és nagymennyiségű szalma van. Az előljárárság a tüzek óta me tiltotta, hogy a munkások hét óra után is dolgozzanak. Tegnap mégis Reich hét óra után is ott tartóztatta munkásait az üzletben, egyik állványról a másikra hordatta át az árukat. Ezalatt ő az udvaron egy kocsira ült és a rendőrszeggel beszélgetett. A fel és alá sétáló rendőr egyszerre észrevette, hogy Reich felugrik, felkap egy nagy vízzel telt uborkásüveget és a lépcsőn a raktárhoz rohant.

— Lássátok, gazemberek, ordította — Zucker nincsen itt, mégis kigyulladt a raktár.

Ezzel az uborkásüveget odavágta a tűzhöz. Azonban a láng nem aludt el, csak a tűzoltók tudták eloltani.

A rendőri vizsgálat megállapította, hogy Reich tegnap nem motozta meg embereit, a mint az kötelessége lett volna.

SZINHÁZ.

Kapunyitás a színházban.

Hosszu szünet után végre szombat este megnyílnak a színház kapui. A társulat tagja már mindnyájan megérkeztek s az édes pihenés után hozzáfogtak a serény munkához. A színházban naponként folynak a próbák, két helyen emlékeztető próbákat tartanak, míg a harmadik helyen »Amor a pénzügynök« darab foglalja le a színészeket. *Erdélyi* Miklós tarsolya csaknem megteit a téli darabokkal, melyek előadására nagyban készül az igazgató.

Az első előadás szombat este lesz, amikor «Luxemburg grófját adják. A következő előadás vasárnap délután lesz félhelyárral ezuttal »Dolovai nábob« megy, míg este az »Obsitos« kerül színre.

Az előadásokra jegyeket már csütörtökön lehet váltani. Az előadások este 7 és fél órakor kezdődnek.

TÁVIRATOK.

Uj trónkövetelő Boszniában.

Berlin, szept. 13. Pétervárról táviratozza a *Kreuzzeitung* tudósítója: Uj pretendense akadt a boszniai királyi koronának. A trónkövetelőt *Selich* Milosnak hívják, alacsonyrangu orosz postahivatalnok, aki magát *Des Selich Milos* hercegnek nevezi. Levelet irt *Mintsiköwnak*, a *Novoje Vremja* munkatársának s arra kérte, hogy lépjen föl érdekében az orosz sajtóban és segítsen felszabadítani Boszniát a *csidóivadék Aehrenthal* karmai közül.

TANÜGY.

Iskolai értesítők.

XII.

A nagyváradi kir. katolikus tanítóképző értesítője az 1909-1010. iskolai évről. Szerkesztette Heilinger József igazgató.

Egy nagy gonddal, körültekintéssel és kiváló paedagogiai érzékkel egybeállított értesítő fekszik előttem, amely a helybeli r. kath. tanítóképződe mult évetől számol be. Mindjárt legelől Fetser Antal felszentelt püspök, káptalani helynök pappá szentelésének 25-ik évfordulóját említi fel, amelyről annak idejében lapunkban bővebben megemlékeztünk. Erre az elismerésre, melyet az értesítő ezen sorai nyújtanak, méltán rászolgált a közbecsülésben álló főpap, ki diszes és magas egyházi állásában valóságos mentora e képzőnek. 1902. óta fáradhatatlanul dolgozik érdekeben, nemcsak tanácsos, de kalácsos is. 1908. okt. 1-én ő nevezte ki az új tanítóképző tanárait s okt. 5-én a tanítóképző-intézet új épületeit ő áldotta meg.

Ezután egy nekrológot és életrajzot olvassunk megboldogult Fodhraczkó Rezsőről, aki még az intézet bölcsője felett virrasztott s annak első tanára volt.

Az iskolai év történetéből mint fontosabbakat kiemelhetjük a következőket: Ebben az évben szervezték az intézettel szerves összefüggésben levő gyakorlóiskolát. Első gyakorlóiskolai tanítónak Vadász Zoltán brailai igazgató-tanító neveztetett ki a miniszter jóváhagyásával. — Postafy Sándor gazdasági szaktanárt a miniszterium a znióváraljai állami tanítóképzőintézetbe helyezte át s helyébe Merza Jenő földmives iskolai segédtanárt nevezte ki.

A tanári testület az idén 12 tagból (beleértve az igazgatót is) és az intézet orvosából egészségtan tanár) állott.

Nov. 1-én a tanulósg kivonult a temetőbe és az intézet egykori igazgatója, Nagy István kanonok sirjánál emlékbeszédet és énekkel áldozott emlékének. 1910. ápr. 8-án megünneplelte Széchenyi István gr. halálának 50-ik évfordulóját. 1910. jun. 4-én Szendresis Béla selyemtenyészési főfelügyelő Szőlősi felügyelő segítségével mellét vetített képekkel illusztrálta a selyemtenyészés nemzetgazdasági fontosságát.

Tanulmányi kirándulásokat is rendezett a tanári kar. Így Bertram Bruno tanár vezetése mellett megtekintették a növendékek a helybeli villamos telepet, ahol Salamon mérnök tartotta a felvilágosító magyarázatot. Majd ápr. 16-án gazdasági szaktanárunk vezetésével, Papp Imre káptalani főtitkár engedelmével meglátogatták a káptalan öszi gazdaságát, Imrik László intéző kalauzolásával. Máj. 11-én Laszlik Ernő tanár vezetése mellett az intézet növendékei a Biharvármegyei Közművelődési Egyesület Muzeumát látogatták meg. Május 8-án Horváth István, Mellau István, Straub Ferenc és Vadász Zoltán tanárok vezetésével 25 növendék a fekete-erdei üveggyár megtekintésére indult ki.

Az intézetben az elmúlt évben a fegyelmi állapot kielégítő volt s az egészségügy is kedvezőnek mondható.

Meglátogatták az intézetet 1910. május 27-én Fetser Antal felsz. püspök, káptalani helynök, Mayer Antal pápai t. káplán kíséretében; 1910. ápr. 28-án Seirmay Miksa kir. s. tanfelügyelő, kinevezett miniszteri biztos. Ugy az egyházi, mint világi látogatók teljesen meg voltak elégedve az eredménnyel. Székely Jenő földm. isk. igazgató, a gazdasági szaktanárok felügyelője, 1910. máj. 25-én tartott a szaktanárnál hivatalos látogatást.

Közölte vannak ezután a magyar nyelvből és irodalomból adott írásbeli dolgozatok. Ezután a tanítás gyakorlása van leírva és a próbatanítások sorrendje. Ezt követi az intézet órarendje, ezután következik a tanulók névsora, születési évvel, helyvel, az előtanulmány-

nyal és a szüle foglalkozásával, majd az érdemjegyek közöltetnek.

Egyszóval ez egy kitűnően szerkesztett értesítő, amely az intézet egész beléletét hiven visszatükrözi, szinte kinematográf képet nyújt róla. Megjelöli ezután az intézet fentartásának vagyoni forrásait, amelyből látható, hogy az alapítványok után járó kamat és adományok 26567 koronára rugtak, ezenkívül a latin szerartású püspökségi uradalom 120 köbméter tűzifát adott. Az ösztöndíjak, jutalmak és segélyezések is tetemes összeget képviselnek.

Az önképzőkör gazdag munkásságot fejtett ki ebben az évben is. A jelen iskolai évre Heilinger József igazgató 3 drb 10 koronás aranyat ajánlott fel a jövő iskolai évben készíthető legjobb dolgozatok szerzőinek jutalmazására és Mellau István 20 koronát tűzött ki pályadíjakra.

A könyvtár szépen gyarapodott ebben az évben is, főképpen dr. Karácsonyi János prépostkanonok és Spett Gyula apátkanonok adományával. Ajándékoztak még ezenkívül könyveket Heilinger József igazgató, Mellau István tanár és a Kath. Legényegyesület.

Gyarapodott az elmúlt évben a tanulók könyvtára és a szertárak is.

Volt az intézetnek a mult évben 49 rendes, 1 magán-növendéke. Ebből 41 r. kath. (82 százalék), gör. kath. 3 (6 sz.) reform. 6 (12 sz.), ág. ev. 1 (2 sz.)

Az internátus ez idő szerint 20 növendéknek adott helyet.

Végül a jövő (vagyis a jelen iskolai évre) közöl tájékoztatást az értesítő. — 2.

Választás az iskolaszékben. Csütörtökön, holnap délután 4 órakor érdekes ülés lesz Nagyvárad város iskolaszékének. Ez alkalommal választás lesz. A Rechten Bauer Zsófia távozásával a közs. polgári leányiskolánál megüresedett egyik tanszéket töltik be. A polgári leányiskolánál a most kezdődő tanévben 4 új osztályt nyitottak, úgy, hogy most már az I. osztályból a) b) és c) osztály van, a II. és III. osztályoknál pedig párhuzamos osztályok vannak. Az iskolaszék felhatalmazása alapján dr. Thury László iskolaszéki elnök öt helyettes tanerőt alkalmazott. A miniszter nyanyis három új állás rendszeresítését hagyta jóvá, de csak úgy, hogy az ezen állások után járó államségélyt csak a jövő év január 1-től folyósítja. Ez okból most csak a Rechten helyét tölti be az iskolaszék. Méltányos és igazságos volna, hogy az iskolaszék ezuttal H. Fekete Péter iskolaszéki jegyzőt választaná be a polgári leányiskolához. — Tudvalevőleg H. Fekete Péter nyugdíjogosultságát elveszti, ha tanítói állást nem tölt be s a nyugdíjogosultak közül törölnék. Akik most helyettesek, mit sem vesztenének, mert új évtől be lehetne őket választani, a miniszter által már jóváhagyott állásokba. A jövő évben a községi polgári fiúiskola épületéből kiköltözik az iparos tanonciskola s kellő tanterem állván rendelkezésre, a polgári fiúiskolánál újabb parallelosztályt kell felállítani, amelybe H. Fekete Péter áthelyezhető. A kérdést igazságosan és méltányosan így lehetne megoldani. A kérdés ilyen megoldását még az is megkönnyítené, hogy H. Fekete Péter épen úgy, mint Rechtené, a nyelvtudományi szakból bír képesítéssel. H. Fekete Péter különben szeptember elseje óta ennél az iskolánál helyettesít.

Igazságszolgáltatás.

A mikolázuri rablás. Neumann Mór mikolázuri korcsmáros kirablása ügyében a rablás gyanúja miatt a csendőrség annak idején letartóztatta Popescu Aurél mikolázuri közjegyzőt, Dobos János tanítót, Trippon Györgyöt, a jegyző kocsisát és Friedmann Józsefnét, a korcsmáros nevelőnjét. A nagyváradi törvényszék vádtanácsa Popescut és Trip-

György kocsisat a rablás büntette miatt vád alá helyezte, a többivel szemben pedig az eljárást megszüntette. A tanítósg most mozgalmat indított az ártatlan Dobos János tanító rehabilitálásáért.

§ **Aki nem fél a csendőrtől.** Berényi István érmihályfalvai parasztleány egy alkalommal a korcsmában legénykedésből eldicsekedett a társai előtt, hogy Kovács Mihály csendőrtől egyszer elvette a fegyverét és csak nagy rimánkodásra adta neki ismét vissza. Természetesen ebből egy szó sem volt igaz és a csendőr rágalmozásért fel is jelentette Hány János apró kis követőjét. Az érdekes ügyet tegnap tárgyalta a bíróság, Korn Lajos elnökléte alatt. A csendőri tekintély ok nélküli megtépőjét 50 korona pénzbüntetésre ítélték.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával művészikivitelben szápadlás nélkül is készít **kitűnő** hirt **nevű**

Fogműtermében

Özv. Dr. Deákné

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

(Fekete Sással szemben).

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	6 40	9 18
V. Velence	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 28
Rontó	8 16	10 16	2 36	5 16	7 06	9 47
Püspökfürdő ér.	8 21	10 21	2 41	5 21	7 11	9 48

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Püspökfürdő	ind.	8 59	10 50	3 19	5 59	7 49	10 52
Rontó	>	9 04	11 04	3 24	6 04	7 54	10 37
V.-Velece	>	9 17	11 19	3 37	6 17	8 07	10 50
Nagyvárad	érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	8 17	11 00

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

		d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este	este
Nagyvárad	ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
V.-Velece	>	8 10	10 10	2 30	5 10	7 02	9 33
Rontó	>	8 16	10 26	2 46	5 26	7 16	9 52
Félix-fürdő	érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	7 23	10 00

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Félix-fürdő	ind.	8 40	10 40	3 00	5 40	7 30	10 17
Fontó	>	8 47	10 47	3 07	5 47	7 37	10 23
V.-Velece	>	9 00	11 09	3 20	6 00	7 50	10 30
Nagyvárad	érk.	9 10	11 19	3 30	6 10	8 00	10 47

* Csak bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
 ** Csak ünnep- és vasárnapokon szeptember 15-ig közlekedik.

Telefon: 263 szám.

Hirdetések felvételnek e lap kiadó-hivatalában

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti tőzsdetudósítások.

Budapest, szept. 14.

Értéktőzsde.

Magyar hitel	—	—	868.50
Osztrák hitel	—	—	667.50
4%-os koronajáradék	—	—	92.—
Államvasut	—	—	762.—
Jelzálogbank	—	—	488.—
Leszámitoló bank	—	—	608.50
Hazai Bank	—	—	315.—
Kereskedelmi részv.	—	—	754.50
Rimamurányi	—	—	699.—
Salgótarjáni	—	—	—
Közuti vasut	—	—	756.—
Városi villamos	—	—	392.75
Adria	—	—	530.—

Irányzat: Javult.

A gabonatőzsde.

50 kilogramonkint.

Buza októberre	—	—	10.38
Rozs októberre	—	—	7.40
Zab októberre	—	—	8.06
Tengeri májusra	—	—	5.90

Irányzat: lanyha.

Figyelmeztetés!

A Schicht szarvasszappan!

valódi csakis a

Schicht

névvel és a „szarvas” védjegyvel!



A

„TISZÁNTUL”-ra

előfizethetni mindennap.

ad. 874—1910. szám.

Magyarcsékel Idrás főszolgabírójától.

Pályázati hirdetés.

A magyarcsékei járáshoz tartozó miklólázuri körjegyzőségben lemondás folytán üresedésbe jött, 1000 korona évi fizetéssel és 200 kor. lakbérrel javadalmazott segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t.-c. 6. §-a, illetve az 1900. évi XX. t.-c. 3. §-ában előírt képesítést, továbbá az előző működésüket igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket hozzam folyó évi szeptember hó 29-ig adják be.

A választást folyó évi szeptember hó 30-án d. e. 10 órakor fogom a miklólázuri körjegyzői irodában megtartani.

A megválasztott állását azonnal elfoglalni tartozik.

Magyarcséke, 1910. szeptember 10.

Dr. Halász Elemér,
főszolgabíró.

982

Moskovits Farkas és Tsa

cipő- és csizmagyár

részvénytársaság Nagyvárad.

I. Flók:
Gyár-épület, Kossuth-utca 5. sz.

II. Flók:
Rákóczi-ut, Bazar-épület.

A beiratások alkalmából felhívjuk a t. c. szülők figyelmét elsörendü gyártmányainkra tiu és leányka iskolai cipőkben, melyek a legkényelmesebb formában vannak kiállítva. Állandó nagy választékban kapó ható fióküzleteinkben. o

Villamos és műszaki felszerelési vállalat

Nagyvárad, Rákóczi-ut, 5.

Telefon és interurbán: 914.

A Magyar Siemens Schuckert művek képviselö. o-o Tantálapák gyári raktára. o-o Elektro és gépészmérnöki iroda.

Elvállal mindennemü villamvilágítási és erőátviteli munkálatokat, ivlmpák kezelését, szénpálcák szállítását, telefon, telegráf, villámhárítók, csengő és jelző berendezéseket és javításokat. Raktáron tart modern és izléses villamos csillárokat, izzólámpákat fűtő- és főzőkészülékeket, motorokat és szellőztetőket.

Különlegesség: Szabadalmazott „SIMPLEX” vizsűrők. Szabadalmak kidolgozása és értékesítése.

Reichel Henrik,

elektro és gépészmérnök.

este
9 18
9 28
9 47
9 48

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen
Kecskeméthy István

„NEMZETI“ kerthelyiségébe,

hol üdülést, kellemes szórakozást,
ingyen, kitűnő italokat

és izletes ételeket
olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne
menjen egyedül, hanem családjá-
val és barátaival, hogy a kellemes
szórakozást megoszthassa velök.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás.
Társas ebédek, vacsorák és abo-
nensek polgári árban lesznek kiszol-
gálva. — Minden nap

friss flecken.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a
NEMZETI szál-
loda, vendéglő és kávéház bérlője.



Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.



Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szem-
ben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40
gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor.
100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fény-
képező-lámpák ugyancsak legolcsóbb
áron kaphatók.

Csillárok,

ivlámpák

állandóan nagy választékban kapha-
tók a villamos telepen külön-
céllra épített nagy

csillár-raktárunkat
megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. löerőtől 12 löerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővít-
ését, átalakítá-
sát, javítását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szépálcák száll-
ítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat
a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Baross-utca 60. számú
ház földszintjén két
szoba, konyha
és mellékhelyiségekből
álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Pol-
gári Takarékpénztár-
nál, Kossuth-u. 4. sz.

2—3 középiskolát végzett fiu
nyomdász tanulónak

felvétetik

Szent László-nyomda
R.-T.-nál.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

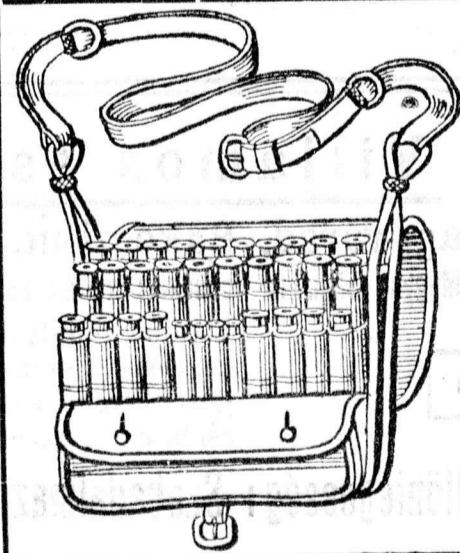
Telefon helyben és vidéken 390.



M. kir. löpor áruda

Wöllersdorfi vadásztölté-
nyek egyedüli elárusító.

Vadászati felszerelések,
vadászfegyverek.



Mindennemű és fajta fegyver töltények készen megtöltve nagy választékban.